

РОЗДІЛ 2

СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР СТАЛОГО РОЗВИТКУ

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ГУМАННОСТІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Березан Валентина

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

berezanvi@gsuite.pnpu.edu.ua

Постановка проблеми. Сталий розвиток як глобальна концепція передбачає збалансований розвиток економіки, екології та соціальної сфери. У цьому контексті особливої ваги набуває гуманність – базова цінність, що забезпечує гармонійне співіснування суспільства. Психологи трактують гуманність як інтегральну рису особистості, що відображає доброзичливість, людяність і повагу до кожного, незалежно від його походження, соціального статусу чи інших ознак [1]. Гуманність передбачає пріоритетність людських цінностей, гарантування прав і свобод кожної людини та створення гідних умов для її життя, включаючи принципи рівності, поваги до індивідуальності, соціальної справедливості та солідарності. Здатність суспільства враховувати потреби найбільш уразливих груп населення є проявом гуманності, яка в контексті сталого розвитку стає вирішальною для розв'язання соціальних проблем. В Україні, як і в багатьох країнах, питання соціальної справедливості, рівності та людяності є особливо актуальними на тлі війни, економічної кризи та глобальних змін.

Метою статті є висвітлення ролі гуманності як ключової соціальної цінності в реалізації концепції сталого розвитку, з акцентом на український контекст. У центрі уваги – виявлення зв'язку між принципами гуманності (інклюзія, солідарність, соціальна справедливість) та подоланням соціальних викликів, спричинених війною, кризами та нерівністю, а також інтеграція цих принципів у досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР 1, 3, 4, 10, 16).

Виклад основного матеріалу. Воєнний конфлікт на території України загострив багато соціальних проблем, серед яких [4; 5]:

1. **Вимушене переміщення населення.** Мільйони українців були змушені покинути свої домівки. Задоволення їхніх базових потреб (житло, робота, медична допомога, освіта) стало пріоритетом як для державних, так і громадських інституцій.

2. **Поглиблення соціальної нерівності.** Через економічну нестабільність і нерівний доступ до ресурсів зростає розрив між різними верствами населення.

3. **Психоемоційні наслідки війни.** Громадяни зазнають глибоких психологічних травм, що вимагає масштабної системи підтримки та реабілітації.

4. **Руйнування інфраструктури.** Відбудова зруйнованих регіонів не повинна обмежуватися фізичними об'єктами, а й має включати соціальну адаптацію постраждалих громад.

5. **Обмеження у сфері освіти.** Порушення освітнього процесу, зокрема в небезпечних зонах, негативно впливає на майбутні можливості молоді.

Гуманність у системі сталого розвитку реалізується через [11]:

- інклюзивність – створення рівних можливостей для всіх без винятку;
- солідарність – підтримка одне одного в умовах кризи;
- відповідальність – усвідомлення наслідків особистих і колективних дій для суспільства та прийдешніх поколінь.

Практичне втілення цих принципів включає:

- **підтримку соціальних ініціатив** – програми соціального захисту внутрішньо переміщених осіб та інших уразливих груп [9];
- **сприяння громадянській участі** – активізація волонтерських рухів та ініціатив через державні та міжнародні проекти [6; 7];
- **психологічну підтримку** – функціонування безкоштовних консультацій, кризових ліній, мобільних сервісів підтримки [2; 3; 10; 12; 13];
- **етичну державну політику** – прозорість і підзвітність інституцій у забезпеченні соціальної справедливості.

Україна, як частина світової спільноти, прагне до досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР) ООН [14]. Гуманність як ключова цінність тісно пов'язана з такими ЦСР, як:

ЦСР 1. Подолання бідності. Вирішення проблеми викорінення бідності у всіх її формах.

ЦСР 3. Добре здоров'я та благополуччя. Забезпечення міцного здоров'я як важливої складової сталого розвитку, враховуючи складність та взаємопов'язаність економічної, соціальної та екологічної нерівності, урбанізації, кліматичних змін, епідемій та неінфекційних захворювань.

ЦСР 4. Якісна освіта. Забезпечення інклюзивної та якісної освіти для всіх як одного з найпотужніших інструментів сталого розвитку.

ЦСР 10. Скорочення нерівності. Пошук глобальних рішень для подолання нерівності в доходах, включаючи регулювання фінансових ринків, підтримку розвитку та сприяння безпечній міграції..

ЦСР 16. Мир, справедливість та сильні інституції. Зменшення насильства у всіх формах та співпраця для припинення конфліктів, сприяння верховенству права та захисту прав людини.

Ці цілі формують рамки для національних стратегій, спрямованих на подолання соціальної вразливості та утвердження людських прав в умовах збройного конфлікту та післявоєнного відновлення.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, гуманність виступає не лише моральним ідеалом, а й важливою передумовою реалізації сталого розвитку в Україні. В умовах численних викликів – війни, соціальної нестабільності, міграційних процесів – саме гуманістичні цінності забезпечують фундамент для побудови інклюзивного, справедливого й

безпечного суспільства. Спільні зусилля державних органів, громадянського суспільства та кожного громадянина мають бути спрямовані на утвердження соціальної справедливості, підтримку вразливих груп і розвиток культури солідарності.

Подальші дослідження у цій сфері можуть бути спрямовані на поглиблене вивчення таких аспектів: емпіричне дослідження впливу гуманістичних цінностей на реалізацію Цілей сталого розвитку в Україні; аналіз ефективності різних моделей соціальної підтримки в Україні з точки зору їхньої відповідності принципам гуманності; дослідження психологічних механізмів формування та підтримки гуманності в умовах тривалого стресу та травматичних подій, пов'язаних з війною; порівняльний аналіз соціальних аспектів гуманності та їхньої ролі в сталого розвитку в різних культурних та політичних контекстах; розробка інструментів для оцінки рівня гуманності на рівні окремих організацій, громад та суспільства в цілому; вивчення ролі освіти та громадянського суспільства у вихованні гуманності та формуванні відповідальної поведінки, спрямованої на сталий розвиток; дослідження етичних аспектів використання новітніх технологій (штучного інтелекту, цифрових платформ) для вирішення соціальних проблем з позицій гуманності. Ці напрямки подальших досліджень можуть сприяти глибшому розумінню соціальних аспектів гуманності в контексті сталого розвитку та розробці більш ефективних стратегій для подолання соціальних проблем і досягнення гармонійного та справедливого майбутнього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Висоцька О. Є. Освіта для сталого розвитку : наук.-метод. посіб. Дніпропетровськ : Роял Принт, 2011. 200 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vysotska_Olha/Osvita_dlia_staloho_rozvytku.pdf?
2. Журавель Д. Безкоштовна психологічна допомога для українців: 10 перевірених сервісів та платформ. #ШОТАМ. 2023. URL: <https://shotam.info/bezkoshtovna-psykholohichna-dopomoha-dlia-ukraintsiv-10-perevirenykh-servisiv-ta-platform/>
3. Зозуля К. У Полтаві відкрили центр підтримки ментального здоров'я «Ментал Хаб». СУСПІЛЬНЕ ПОЛТАВА. 2024. URL: <https://suspilne.media/poltava/711164-u-poltavi-vidkrili-centr-pidtrimki-mentalnogo-zdorova/>
4. Мозоль Н. І. Проблема соціальної справедливості в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 57–60. URL: http://lsej.org.ua/11_2022/9.pdf
5. Палилюцько О., Гуменюк І., Сторожук Н. Пріоритетні соціальні проблеми населення України в період воєнного стану. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. Т. 1. № 8. С. 46–51. URL: <https://visnyk.soch.robota.knu.ua/index.php/journal/article/view/177>
6. Посилення громадської участі в процесах раннього відновлення на звільнених територіях 2024. *Єднання*. 2024. URL: <https://ednannia.ua/our->

- [programs-and-activities/12688-posilennya-gromadskoji-uchasti-v-protsesakh-rannogo-vidnovlennya-na-zvilnenikh-teritoriyakh](https://engage.org.ua/prohrama-spryiannia-hromadskij-aktyvnosti-doluchajsia/)
7. Про програму «Долучайся!». *USAID/ENGAGE*. 2024. URL: <https://engage.org.ua/prohrama-spryiannia-hromadskij-aktyvnosti-doluchajsia/>
 8. Програма СЕТА. *СЕТА*. Б.р. URL: <http://www.ceta.org.ua/>
 9. Програма соціального захисту та підтримки внутрішньо переміщених осіб на 2024 рік. *Краматорська міська рада: офіційний веб-сайт*. 2024. URL: <https://krm.gov.ua/miski-programy/programa-sotsialnogo-zahystu-ta-pidtrymky-vnutrishno-peremishhenyh-osib-na-2024-rik/>
 10. Психологічна допомога постраждалим від війни. *RAZOM З ТОБОЮ*. 2024. URL: <https://razomztoboyu.org/>
 11. Рим Р. Я., Цісарик В. О., Гнатишин Ю. Ю. Гуманізм як основа сталої соціально-економічної політики. *Академічні візії*. 2023. Вип. 19. 8 с. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1319>
 12. Ти як?: Всеукраїнська програма ментального здоров'я. *Платформа «Ти як?»*. 2024. URL: <https://howareu.com/>
 13. Shemchyshena A. Сайти, додатки, телеграм-канали: 30 ресурсів, де можна знайти безкоштовну психологічну допомогу. *YouthFutureUA*. 2023. URL: <https://www.yfua.org/post/saity-dodatky-telehram-kanaly-30-resursiv-de-mozhna-znaity-bezkoshtovnu-psykholohichnu-dopomohu>
 14. What are the Sustainable Development Goals? *UNDP. United Nations Development Programme*. 2015. URL: <https://www.undp.org/ukraine/sustainable-development-goals>

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Боштенко Галина

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

boshtenko.galina1980@gmail.com

Науковий керівник: Березан Валентина

Постановка проблеми. Сучасний світ характеризується стрімким розвитком цифрових технологій, які проникають у всі сфери суспільного життя. Водночас, сфера соціальних послуг стикається зі зростаючими викликами, такими як пандемія COVID-19, військова агресія, економічна нестабільність та демографічні зміни, що призводять до збільшення кількості осіб, які потребують підтримки, та ускладнюють традиційні способи її надання. В цьому контексті, дослідження потенціалу цифрових технологій для оптимізації соціальних послуг набуває особливої актуальності, оскільки вони можуть запропонувати нові, більш ефективні та доступні підходи до задоволення потреб вразливих категорій населення.

Метою даної статті є аналіз теоретичних та практичних аспектів використання цифрових технологій для оптимізації надання соціальних послуг